

Diversi Tractatvs

Coloniae Agrippinae, 1629

Dispytatio XVII. An aliquibus rebus sensibilibus, & naturalibus insit aliqua virtus naturalis, potens ad fugandos dæmones, ne hominibus molesti sint?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61359)

necessarium est: ita & exorcismorum qui ad præfatum effectum ordinantur. Secus est in ordine ad alios effectus exorcismorum: qualis est expulsio ab obsessis, qui pertinet ad liberationem à malo pœnæ, sine qua homines iustificari possunt: & ideo si ille, qui baptizatur energumenus est, per exorcismos liberatur ab impedimento, quod posset dæmon præstare circa susceptionem Baptismi, & eius fructum consequendum, non tamen semper necesse est liberari ab inhabitante dæmone.

DISPUTATIO XVII.

An aliquibus rebus sensibilibus, & naturalibus insit aliqua virtus naturalis, potens ad fugandos dæmones, ne hominibus molesti sint?

ET videtur vera pars affirmatiua: sunt enim quidam lapides pretiosi, qui dicuntur sua naturali virtute fugare dæmonia. Iaspis scilicet Calcedonius, Chrysolitus, Adamantus, Corallium, ita Franciscus Rucus medicus insulanus in suo opusculo de gemmis. Iosephus etiam lib. 8. de antiquit. c. 20. ait in exercitu Titi Imperatoris fuisse quendam, qui pretioso lapide incluso in anulo fugabat dæmones à corporibus obsessorum.

Franciscus Rucus.

Plinius.

Secundo Plinius lib. 28. nat. hist. c. 16. refert quosdam asserentes urinam equi mixtam aqua ferrata, quæ solet extrahi ab officina fabrorum ferratorum, sanare dæmoniacos: & l. 30. c. 2. ait Apionem Grammaticum as-

serere herbam quandam vocatam Cynocephaleam, & in Ægypto Ofiritem, habere vim quandam ferme diuinam aduersus dæmones: sed qui illam euellit statim moritur. Et quidam aiunt, quasdam herbas dæmonibus esse intolerabiles: ex his sunt Artemissia Rubea, Barba Iouis Solsequium, Leuisticus, Saluia, Polegium, folia sambuci, &c. Et Ioseph lib. 8. vbi supra, ait se vidisse exorcistam Iudæum quadam herbæ radice dæmones abigentem. Verba Iosephi sunt. c. 20. Vidi quendam Eleazarum de gente nostra, presente Vespasiano, & eius filijs, & Tribunis, alioque simul exercitu, curantem eos, qui à dæmonibus vexabantur. Modus autem medicina fuit huiusmodi. Intulit naribus eius, qui à demonio vexabatur, annulum habentem sub signaculo radicem à Salomone monstratam: deinde per nares odorantis dæmonium abstraxit, & repente cecidit homo. Postea id adiuravit ne amplius rediret, Salomonis interim mentionem faciens, & incantationes ab illo inuentas recitans: volens autem satisfacere ac probare presentibus Eleazarus hanc se habere vim. ponebat ante eos aut calicem, aut peluim aqua plenum, & demoni imperabat vt ab homine egressus, ea euerteret, & videntibus præberet indicium, quod hominem reliquisset. Hæc Iosephus: & Druthmarus ex eodem videtur idem sumpsisse. Et quod magis mirandum est D. Hierony. & refertur 26. q. 7. in fine, ait: Dæmonium sustinentibus licet habere herbas, & petras sine incantatione, nimirum indicans herbas & petras contra dæmones naturalè habere vim.

Iosephus.

Druthm.

Hieron.

Tertio. Quidam aiunt suffimentis quibusdam fugari dæmones: hos refert tacito nomine Abulensis super cap. 16. 1. Regum. q. 43. hi nituntur duobus fundamentis. Primum & potissimum est, dæmonem pulsatum esse à Tobia iuniore fumo iecoris cuiusdam piscis: de quo statim, *Secundū*, quod contrariis suffumigationibus ijdem dæmones alliciatur, & ut certis locis assistant inuidentur. Et ne isti autores omnino celentur, scito Hermetem dixisse suffumigatione ex ligno Aloes, vel Ceti spermete, dæmones congregari: at suffumigatione ex sulphure fugari, ut *Porphyr.* *Proclus.* Porphyrus & Proclus, qui similia multa dicunt. Quinimo multi ex Catholicis exorcistis suffutibus cornu caprini & cuiusvis stercoris, præcipue humani, & ruta & hypericone (quem ob id fugam dæmonum appellant) dæmones conantur fugare. Hieron. Mengus in lib. qui dæmonum flagellum dicitur; exorcismo 3. præcipit, ut ignis ac sulphur accipiat, & super dæmoniacum suffutis tandem adhibeatur: quousque respondeat interrogatis: & exorcismo 4. ut benedicta ruta energameni naribus admoueat: & exorcismo 6. ut accipiat sulphur galbanus, assa fœtida aristolochia, hypericon, & ruta, omniaque propria benedictione benedicantur, & in ignem projiciantur.

Quarto. Sonitu, ac clamoribus, & conuitijs dæmones à locis fugari docet Philostratus in vita Apollonij Thianxi, lib. 2. cap. 2. fragore item ac

strepitu armorum docet Hortensius super lib. 6. Aeneidos Virgilij his verbis: *Multi asserunt dæmones ferri aciem reformidare, & re ipsa compertum est. Et noui quibus hoc ipsum nocturnis horis accidit, sed cum magna aduersa valitudinis conflictatione.* Ita Hortensius. Sed & campanarum sonitu dæmones terri nostri dicunt: qui contra tempestates à dæmonibus ut creditur immissas, sonitu campanarum se muniant, ac eas conantur fugare. Et Paulus Grillandus in tractatu de sortilegijs prodidit dæmones mulieres quasdam ducentes, audito campanæ sono ante diluculum eas dereliquisse, fugamque arripuisse. Misa facimus quæ ex Ouidio, Aphrodiseo, & alijs profanis autoribus afferri possent de æris tinnitu, quo manes domo alijsque ex locis abigi posse profani quidam crediderunt.

Quinto. Ut dæmones vexent homines necessaria est in corpore vexandorum quædam corporalis, ac naturalis dispositio, per quam fiant hominum corpora apta ad recipendam actionem afflictiuam dæmoniorum: ergo res sensibiles, quæ auferunt eam dispositionem ab obsessis, expellent dæmones, qui nequeunt in eis corporibus consistere nisi adsit talis dispositio. *Anteced probat.* quia ob id lunaticos & melancholicos, ac epilepticos, & furiosos arripiunt dæmones, ut colligitur ex historia Evangelica. Luc. 8. depingitur quidam dæmoniacus fræustalibus

fig.

signis, vt dicant medici eum laborasse quadam manie speciem: quam Damasc. Damascenus iram permanentem vocat; Medici lycanthropiam seu lycanthropiam seu lupinam insaniam: Marc. 9. & Marc. 9. de alio fit mentio dæmoniaco, qui elidebatur in terra, & volutabatur spumans, quæ sunt euidentia signa epilepsie, id est morbi comitialis. Omitto modò alios arripitios, lunaticos, melancholicos; à dæmone possessos: nimirum medi-
antibus his morborum dispositionibus commemoratis, & alijs similibus.

Sexto: Verba, quibus vtuntur necromantici, potentia sunt ad cogendos dæmones, non solum ad alios pellendos, verum ad quæcunque imperata faciendū. Sic Maga Thesfalica apud Lucanum in 6. iactat se posse quoscunq; velit in actus inuitos præbere Deos, id est dæmones: ergo non est inconueniens idem asserere de alijs rebus naturalibus & sensibilibus. Hæc positio efficacioribus rationibus suadenda est, sumptis ex sacris literis, quibus refragari nullus Catholicus præsumet.

Septimum argumentum ex verbis Raphaelis Angeli dicentis Tobie 6. Cordis eius (piscis callyonimi, vt quidam dicunt) particulam, si super carbones ponas, fumus eius extricat omne genus dæmoniorum: quod & postea cap. 8. factum legitur.

Octauum. Legitur 1. Reg. 16. Dauid pulsan- te citharam suam dæmonium à Saule fugasse. Et Simeon

Abbas, qui dictus est Salus, vt refert Leontius Episcopus Neopoleos insulæ Cypri in eius vita ex vico quodam, qui molestabatur à diabolo; cantu tibie pepulit eum: & Guido in sua musica ait, vi musici concentus pelli dæmonia. Et Boëtius, quem refert Glossa ordinaria, ait, quendam Philosophum tactu citharæ dæmonium ab obsessio pepulisse.

Propter hæc & similia argumenta quidam tenent hæc partem, Paulus Burgensis in additione contra Nicolaum de Lyra super decimum sextum cap. 1. Regum mouetur argumento 5. 7. & 8. Raymundus Lullius 2. lib. 5. essentia ait, Deum in vindictam criminum dæmoniorum, ea quamuis natura superiora rebus sensibilibus subiecisse. Et Ioannes Rubescisa li. de confid. 5. essentia, & Grillandus 9. 2. nu. 23.

Disputatio hæc plus habebit in recessu, quam in fronte, ne sit necessarium disputationes multiplicare. Et ideo præmittendum est, quadrupliciter posse intelligi dæmones virtute rerum sensibilibus ab hominibus molestandis fugari, aut vero ad alias qualuis mirabiles operationes efficiendas cogi. Vno modo, quia in rebus ipsis inest virtus coactiua dæmoniorum, siue illa virtus sit ex primis vel secundis qualitatibus, sicut igni inest calor ad calefaciendum, vel comburendum, aut vero ad expellendum frigus à subiecto, cui applicatur siue illa virtus sit qualitas specifica

Leontius.

Guido.
Boetius.

5
Burgensis.

Lullius.

Rubescis.
Grilland.

dimag.

dimanans à formæ rei, & influxibus cœlestibus, qualem inesse videmus magneti trahendi ad se ferrum, & cuidam gemmæ, quæ vocatur Thea- medes contrariam virtutem omne à se ferrum respuendi, ac pro- fligandi, teste Francisco Ruco medi- co infulano. *Secundo modo* possunt in- telligi quodammodo cogi dæmo- nes per affectionem vel respuitionem aliquarum rerum sensibilium, eo quod sint quædam res illis gratæ, & ideo ad præsentiam earum adueniunt congregantur, operanturq; res mi- rabiles, iuxta voluntatem his rebus vtentium. Aliæ vero res adeo illis in- gratæ & exosæ sunt, vt ad earum præsentiam fugiant, & sua domicilia deserant: ad eum modum, quo ani- malia viso pabulo sibi grato ad id accurrunt; è contrario si ingratum aut nociuum fugiunt.

Tertio modo possunt intelligi cogi ad faciendum aliquid per res sensi- biles, eo quod hæ res valde condu- cunt ad faciendos effectus, ad quos inuocantur: quia eos faciunt appli- cando actiua passiuis: aut vero ad recedendum: quia huiusmodi res con- ducunt ad dissipandum dispositio- nes (si quæ sunt) necessariae aut aptæ ad permanendum in molestia ho- minum, de quo statim.

Quarto modo possunt cogi per ver- ba quædam aut pacta, quibus pepi- git dæmon superior cum Mago, aut eo, qui se ei deuouit, hæc & illa fa- cturus: & isto modo dæmones supe- riores ad verba Magorum expellunt

ab hominibus dæmones inferiores, & inferiores superiores per collu- sionem, sicut supra diximus. His sup- positis.

Prima assertio, sit contra istos nuper relatos, & quosdam medicos à me citatos *in disputat.* 3. Nulla res corpo- ralis, siue sit substantia, siue accidens siue actio vel passio, per suam natu- ralem virtutem habet potestatem directe & per se cogendi dæmones, vt appareant, accedant, fugiant, ali- quid faciant, vel facere desinant.

Probatur. Dæmones secundum fidem sunt substantiæ spirituales omnis corporis expertes: ergo nullo modo possunt pati, aut cogi naturaliter à rebus corporalibus: eo quod cor- poralia nullam efficaciam, aut robur possunt habere erga res spirituales, quæ omnibus modis corporales su- perant, vt perspicuum est, & ani- maduertit D. Thom. *super 4.* 41. *Iob.* Dixi *naturaliter*: quia supernaturali- ter bene possunt cogi, nempe à Deo, Sanctis, Angelis, & hominibus vir- tute Dei, nam ad ordinem potesta- tum pertinere dicitur, dæmones ar- cere, vt declarat Gregor. *hom.* 34. *Gregor.* Sancti autem homines, & interdum non sancti, sicut dono virtutum participant in quantum miracula faciunt, ita dono potestatum, in quantum eijciunt dæmones.

Hæc argumentatio supposita fi- de antecedentis, demonstratiuè procedit: cuius vis non eneruatur, si obiecias animas racionales esse substantias spirituales, quæ dum

in

in corporibus sunt pati possunt à rebus sensibilibus, possunt etiam vi à corporibus separari, nam anima vniuntur corporibus vt forma: & ideo certas in corporibus expostulant dispositiones, quibus lætis animæ tristantur, & quibus ablati cogitur anima recedere: quia vnio eius ab eis dispositionibus pendet; secus est de dæmonib. qui corporibus adsunt tantum vt motores localiter: & ideo siue in corporibus obsessorum adsint, vel absint dispositiones quælibet, ipsi non coguntur recedere sicut neque accedere.

Secunda assertio. Dæmones non alliciuntur rebus sensibilibus propter se ipsas, sed propter aliquid aliud, non tamen ob id coguntur à rebus sensibilibus vel per eas, vt aliquid dicant aut faciant. Assertio hæc tres partes habet. *Prima probatur:* quia cū dæmones nō habeant sensus, neque sensuū organa: quia spiritalis naturæ sunt, nullā capere possunt voluptatem à rebus sensibilibus propter se ipsas, non delectantur sufficit, quia non habent olfactum: non coloribus pulchris, quia carent visu; non musicis concentibus, quia nō est illis auditus; non coitu, quia non habent organa ad id deputata. *Secunda pars assertitur à D. Thom. q. 6. de potent. art. vlt.* vbi ait, tripliciter dæmones allici rebus sensibilibus propter aliquid aliud vel in eis inclusū, vel ab eis deriuatum. *Vno modo,* quia res quædam corporales sunt aptæ ad perficiēdos quosdam effectus mirabiles, quos

dæmones faciunt applicando actiua passiuis, siue eos faciant ad inuocationem Magorum, siue sine vlla inuocatione: v. g. si vtantur hippomane ad conciliandum amorem, vel cantharidibus ad excitandum ardorem Venereum, vel quid simile. *Secundo modo* alliciuntur his rebus corporalibus, in quantum homines per eas in peccatum adducuntur, v. g. cōuiujs lautis, choreis promiscuis virorum, ac mulierum, & similibus. *Tertio modo,* & vniuersaliori ac præcipuo alliciuntur corporalibus, in quantum hæc corporalia sunt signa aliquorum spiritalium: quibus dæmones delectantur. Vnde Aug. l. 21. *de ciuit. c. 6.* ait, dæmones allici his rebus, non sicut animalia cibis, sed quasi spiritus signis: & ista allectio spirituum immundorum frequentissima est apud Magos, ac necromanticos, qui per signa quædam dæmones inuocant, & adsunt vocati, vt morem gerant Magis, & his signis valde dæmones delectantur: quia eis honor quasi diuinus exhibetur, cuius ipsi summopere appetentes sunt. Quibus autem signis delectentur, ipsi miseros Magos docuerunt: diuersos pro diuersitate delectationis dæmoniorum: Neque enim (ait August.) potuit nisi primum ipsis docentibus disci quid quisque illorum appetat, quid exhorreat, quo inuitetur nomine, quo cogatur. Vnde *Magica artes, earumque artifices existerunt,* Infinita ferme sunt ea signa, vt ipsi dæmones innumerari, & diuersis contrarijsque sæpe

August.

P

113

Pfellus.

numero ingenijs, ita vt ferme nil corporale sit, quo non abutantur ad magicas artes: sicut Michael Psellus homo vanus, & plus quam suspectus de magia dæmoniacæ scripsit in lib. de dæmonibus.

August.

Tertia pars Assertionis, nulla re sensibili sic allici dæmones, vt ob id cogantur dicere, aut facere aliquid, est contra impium Porphyrium, & alios, qui, vt refert August. 10. de ciuitate Dei, c. 11. mirabatur, quod non solum dij (dæmones) alliciantur victimis, sed etiam compellantur, atque cogantur facere, quod homines volunt. *Sed probatur assertio nostra.* Nam dæmones quamuis semper ad malum propensi sint, tamen libera voluntate potiuntur, libereque operantur: at qui libere operantur, nulla re ita delectantur, vt ex ea cogatur aliquid dicere, aut facere. Simulant versipelles se cogi, vt decipiant miseros Magos, & sæpe quando illis placet, nec illis parent, nec sinunt viuere: vt sic ad infernum secum pertrahant: de quo fortasse aliàs.

Tertia assertio. Nulla res sensibilis propter se ipsam est dæmonibus ingrata, aut nociua, ac proinde non illam respuit propter se ipsam, multas vero respuit, & odio habet propter aliud: non tamen ob id dicitur cogi ab aliqua re sensibili, vt recedat, aut fugiat. *Prima pars patet ex dictis in prima & secunda assertione.*

Secunda pars clara est in rebus diuinis, Cruce, reliquijs, & huiusmodi. Sed his dimissis: quia de rebus naturalibus loquimur intra spheram suæ naturalitatis; probatur, quia ea, quæ inducunt ad bonum, vt imægines, virtutum moralium opera, colloquia sancta, & ieiunia, & huiusmodi: eis valde displicent ac exosa sunt. Rursus res sensibiles, quæ quodammodo alleuiant molestias dæmonum infestantium, vel aliquo modo contrariæ sunt dispositionibus, quas ipsi amant in hominibus, putà melancholicam affectionem, ea omnia dæmones oderunt, & respuunt.

Tertia pars probatur: quia horror, quem ex hisce rebus capiunt, non est tantus, vt cogantur ob id recedere: plus displicet cessare ab hominum molestijs, & ideo hisce rebus non coguntur recedere. Egregiè Origenes citatus ex homilia 244. in Iosue: *Adhibeantur multe orationes, multa ieiunia, multi exorcismi, ad hæc omnia in obfesso corpore demon permanet: tolerabilius ferens exorcistarum pœnas, & adhibita sibi ex Dei nominis inuocatione tormenta, quam discedere ab homine, quem nequiter obsidet: quod si his diuinis machinis inimicus resistit, ne ab homine pellatur, mere naturalia, quantumuis odiosa, deridebit.*

Quarta assertio. Dæmonum accessus aut recessus non pendet ex dis-

posi-

Origenes

9

positione corporali aliquarum rerum ac preinde nulla dispositione corporali posita coguntur accedere, aut ablata recedere. Hoc est dicere, dæmones neque directè, neque indirectè posse fugari mediantibus aliquibus rebus naturalibus & sensibilibus. Hæc assertio statuta est contra Paulum Burgensem ubi supra, & Martinum del Río, libro secundo disquisitionum Magicarum quest. 30. sect. 3. Ille ait ingressum & vexationem dæmonum erga corpora obsessorum pendere ex dispositione quadam naturali, qua sublata per medicamenta, aut res sensibiles, indirectè cogitur dæmon recedere. Hic autem has dispositiones esse causas indirectas expulsionis: & sine quibus non (ut aiunt Philosophi) quod est incidere in opinionem Burgensis, & expressius tom. 3. lib. 6. cap. 2. sectio. 2. ait quibusdam rebus naturalem esse virtutem fugandi dæmones. Et ante ipsum idem asseruerat Nicolaus Serarius super 6. caput Tobie. Aduersus hos, & alios asserimus, dæmones non pendere à corporali aliqua dispositione vexandorum neque in ingressu, neque in mansione in corpore eorum, ac proinde, neque indirectè posse pelli ab eis per ablationem earum corporalium dispositionum. Probatum. Ad hoc ut dæmon inhabitet corpus hominis, & ut id vexet, tantum necesse est ei vniri ut motorem motu locali: sed ad hanc

vnionem non est necessarium præcedere in corpore humano aliquam corporalem dispositionem, sed tantum requiritur motorem habere robur ac vim mouendi illud, ut patet in omni vnione motoris ad mobile: ergo inhabitatio dæmonis in obsessis, & vexatio eorum, non pendet ab aliqua, vel aliquibus dispositionibus corporalibus: sed potest fieri per solum localem motum: ac proinde neque indirectè potest cogi dæmon, ut recedat ablata dispositione quacunque per medicamenta, aut res sensibiles: quia ab ea dispositione non pendet eius inhabitatio, aut vexatio. Maior huius syllogismi probatur: quia materia corporalis obedit spirituali adantum quoad localem motum, ut autor est Diui Thom. 1. p. quest. 100. art. 3.

D. Thom.

Explicatur vis huius rationis. Quando dæmon inhabitat hominem, duplici genere motus potest ibi adesse, & operari. Primo, motu alterationis, verbi gratia, causando morbos afflictiuos, ut epilepsiam, lycantropiam, aut succum melancholicum, vel quid simile, quo crucietur dæmoniacus: quod si hoc solo genere motus inhabitaret aut vexaret, citra dubium pelleretur, & à cruciatibus cogereret cessare medicamentibus, & rebus corporalibus: quibus applicitis tolleretur dispositio qualificatiua,

P 2 à qua

à qua penderet dæmonum præsen-
 tia. Tolleretur in super dispositio af-
 flictiva, quam dæmon per motum
 alterationis ingessit, & consequen-
 ter à corpore obsessi fugaretur, ces-
 saretque à corporis cruciatibus: nisi
 quis dicat (quod & contingere pos-
 set) facile esse dæmonibus virtutem
 eorum medicaminum heberare, &
 eneruare: quo posito magis confir-
 maretur nostra assertio, & confuta-
 rentur præfati autores. *Secundum* ge-
 nus motus quo potissime vititur dæ-
 mon in habitatione obsessorum &
 cruciatibus, est localis motus, qui
 non pender ab aliqua dispositione
 corporali, sed potest inhabitare, &
 cruciare hominem sine vlla afflictiva
 dispositione, per coarctationem
 nimiam, aut dilatationem plus nimio
 cordis, viscerum, hepatis, aut per
 euocationem immoderatam humo-
 rum melancholicorum ad cere-
 brum, vel quid simile: quæ omnia
 sine alteratione fieri possunt per so-
 lum localem motum. Hi autem lo-
 cales motus dæmonum, qui à dis-
 positione non pendent, nequeunt
 impediri, aut auferri per vllius rei
 sensibilis, & naturalis virtutem: &
 ideo neque indirectè cogi dæmo-
 nes, vt recedant, aut ne crucient ob-
 sessos. Fateor, res quasdam cor-
 porales multum conducere ad al-
 leuiandum dæmoniacos, ne tam
 acriter vexentur: vel diuertendo at-
 tentionem à cruciatibus dæmonum
 vel auferendo dispositionem me-

lancholicam, aut alias morbosam:
 qua mediante dæmon vexabat ob-
 sessum, qua ablata licet non cogatur
 dæmon recedere, aut non cru-
 ciare vel voluntarius recedet prop-
 ter ingrâtam mansionem, vel alte-
 uiabitur aliquo modo à diris crucia-
 tibus: de quo latius in solutione ad
 octauum.

Quinta assertio. Nulla verba Ma-
 gorum cogere possunt dæmones,
 vt accedant, sed ipsi simulant se
 accedere aut recedere coacti per
 Magorum verba. *Hac iam probata est*
ex dictis, nam ea verba nullam effi-
 cacitatem habent, nec vnde illis
 aduenerit efficacia ignoratur, sed
 pactum cum dæmonibus hos ac-
 cessus, & recessus introducit, quod
 seruant, quando eis placet, & quan-
 do non placet frangunt, & irritum
 reddunt.

Supereft ad argumenta initio fa-
 cta respondeamus. *Ad primum*, sine
 vlllo fundamento asseritur lapides
 pretiosos, aut non pretiosos dæmo-
 nes in fugam conuertere; quod si
 aliquando eos lapides fugiant,
 impostura Magorum est, & fictio
 dæmonum fingentium se fugere,
 vt Magos in cæcitate sua detineant.

Ad secundum respondetur, illud
 de aqua ferrata nil conducere ad
 cogendos dæmones, fortasse reme-
 diū medicinale est ad curâdos mor-
 bos quosdam, quos amat dæmones
 aut inferunt dæmoniacis, de quo sta-
 tim, illas vero herbas cõmemoratas
 expel-

expellere dæmones, fallacia Magorum est, ipsis dæmonibus hac via eos seducentibus, fortasse atrabilem extirpant, quàm dæmones induxerūt, ut vexarent miseros obsessos, & illa extirpata volūtariè recedit dæmon, ut animas hominum in superstitionem inducāt. Illud verò quod dixit Apion Grammaticus de Cynophalea herba: ad inuocationem, & pactum cum dæmone spectat: nec parū suffragatur nostræ suspicioni id, quod ibidem refertur dixisse Apionem, virtute scilicet illius herbæ interrogatum dæmonem de patria, & patribus Homerī respondisse, quæ non auderet dicere. Interrogatio ridicula mediante herba, & digna Grammatico. Illud verò quod obijciatur de radice inclusa in annulo Eleazari, credo ad superstitionē pertinere: nec est cur liberemus à superstitione magica Iudæum Eleazarum.

Ad tertium respond. non esse curandum de Hermete famoso necromantico, nec de impio Porphyrio. Ad illud verò quod obijciatur ex vsu nostrorum exorcistarum, respondent quidam: dæmones, quia superbissimi sunt, nequaquam posse sustinere, ut vilipendantur, dum in suis obsessis vel flagellantur, vel fumo graue olētium (quod genus quoddam vilipēdij est) afficiuntur, & sic recedunt. Existimo autem, eos hæc & similia parui facere: quare melius respondeatur, illa herbarum gestatio, illi suffragatur ex cornu caprino, & similia, for-

tasse profunt: quia rutæ & hypericinis folia flatu absumunt, ut ait Hippocrates li. de flatibus, & ad sedandos humores, qui à flatibus proueniunt valde conducunt; sicut & sterces, & cornu caprinum in ignem coniecta fumo suo idem efficiunt. Vnde & profunt humoribus melancholicis curandis: quibus extirpatis, aut debilitatis, vexatorum à dæmonibus cruciatus alleuiantur, ac mitescunt; & fortasse aliquando recedit dæmon.

Vimpin.

Hocbenè notant Conrad. Vimpina li. 2. de superstit. c. 10. 11. & 12. & Vallesius. Franciscus Vallesius Medicus Complutensis in lib. sacra Phil. c. 15. & 28. Inquiunt isti frequentius dæmones inuadere eos, qui abundant atrabili, quia humor iste valde idoneus est, ut homines in futorem ac insaniam vertantur, quod dæmones summo petere cupiunt: quare melancholia imbutis maximè insidiantur, & morbos, ut plurimum, inferunt melancholicos. Vnde consequitur quod cum corporalem materiam nō possint transmutare, nisi applicando ætina passiuus, ægrè ferunt, si corporeis ac medicinalibus illis rebus adhibitis, dispositiones eorum malitiæ ac dolis aptæ expellantur, ac prorsus contrariæ inducantur.

Igitur hæc res, quæ in corpus patientis inducunt dispositionem contrariam ei, quæ exoptat dæmon ad commodius inferendos cruciatus, humores corporeos purgāt directè, & corpoream ægritudinem pellunt

P 3

natur-

naturaliter; indirectè verò sunt obstaculum dæmonibus, ne tam grata possideant domicilia, ac ne patiens tam diros sustineat cruciatus: & aliquando consequitur, vt dæmones discedât, non verò coacti ab illis rebus, & talibus dispositionibus: quia neque directè, neque indirectè eorù cōmōratio aut discessus ab illis pender, vt diximus cōtra Burgensem, & propter alleuionem præfatâ licet obsessis à dæmone petras & herbas naturaliter efficaces aduersus melancholiam, absque vlla tamen incantatione habere, & gestare, vt dicit D.

Hierony. Hieronymus in argumento relatus: *Albertus Magnus.* est que communis sententia, ita Albertus Magnus, Luc. 9. *Sprenger p. 2. c. 5. remediorum.* *Nider. li. 5. fornicarij cap.* *Niderus.* vlt. *Valerius Polydorus in practica Polydorus exorcistatum.*

14 Ad quartum ex dictis facilis est solutio. Nulla namque res corporalis naturali vi aliquid potest in rem spiritualement, & ob id credo dæmones irridere eas blasphemias voces, ac minaces: quod si phantasma fugit Apollonium blasphemiam, voluit detinere famosum Magum in sua cecitate. Idem dico de armorum apparatu.

Mexia. Ad id verò, quod obijcit de nostrarum campanarum sonitu, sunt qui nullum effectum supernaturalem illis adscribunt, sed dumtaxat naturalem. Ita Petrus Mexia *lib. varia lectionis.* effectus naturalis, is tempore alicuius ingruentis tempestatis, aeris vehementis, nubium valdè den-

ram, tonitruorum ac fulgurum, aerem rarefacere, nubes dissoluere, fulguribus obstari mediante carum crebro sonitu, quod naturale est. Siquidem nobis tradidere experiti, aliquando contigisse, ad ingentes clamores magni exercitus aerem sic rarefieri, vt aues desuper volantes non valentes in tanta aeris subtilitate alis consistere, in terram ceciderint. Non abnuo dictis: ceterum ad sonitum vnus campanule, aut duarum, ingentes tempestates vastarum nubium naturaliter dissipari, sicut de facto sæpè videmus fieri, vix credibile est.

Existimo autem effectum istum supernaturalem esse propter campanarum consecrationem, in qua Deo supplicatur, vt campanarum sonitu dæmones fugentur, ac tempestates dissoluantur, vt videre licet in Concilio Colonienſi *cap. 14.* Vbi facta mentione baptismationis, seu consecrationis campanarum, dicitur, Catholicos credere campanarum sonitu & aerem caliginosum discuti, tempestatesque arceri, & nequissimas potestates aereas pelli, atque exturbari: & pro his effectibus supplicatur in earum consecratione, vt videre licet in Pontificali Romano, vbi campanarum benedicendarum formula descripta est.

Ad argum. 5. resp. negando antec. & ad probat. dico, me non negare dæmones insidiari melancholicis, epilepticis, furiosis, maniacis, & huiusmodi. Insuper non nego dæmones sæpè cruciare miseros obsessos mediantibus

diatibus morboſis illis apparatibus, vel naturaliter exiſtentibus in arreptitijs, vel à dæmonibus immiſſis: nego tamen ab eis diſpoſitionibus pēdere manſiones dæmonum in dæmoniacis, vel quia non ſunt in loco per operationem vel diſpoſitionem corporalem; vel ſi ſunt per operationem (vt aiunt diſcipuli D. Tho.) non neceſſariò per operationem, quæ ſit alteratio, ſed ſat eſt motus localis. Vnde ablata diſpoſitione alteratiua, poſſunt firmiter hæere per motum localem. Quod dico de manſione in arreptitijs, dico de illatione cruciatuum.

Sed dubitas: ſi per ſolum motum localem poſſunt inhabitare arreptitios, & eos immaniſſimè torquere, vt quid gaudent morboſis apparatibus, & eos immittunt, multa cura inquirendo res, ex quarū applicatione illi morbi generentur? Obſcurum eſt eorum prauas mētes ac fines perſcrutari. Fortaſſe, quia cupiūt occultari, occultantur autem dum malam affectionem dæmoniacorum, moleſtię morborum homines attribuunt, nil cogitantes de dæmonum habitatione, qua agnita adhuc deſiderant domicilia morbis affecta, vt iſſis recedentibus ad tempus, vel in perpetuū relinquunt morbos, quaſi ſubſtitutos tortores hominum, quos odio, plusquā vatiniāno proſequuntur: aut verò quia tā diros cruciatūs non poſſunt inferre per ſolum motū localem coarctationis, aut dilatationis, ſuperſtitibus ſubiectis, ſicut per

morboſas qualitates, maximè quæ ad maniaſpecies pertinent. An verò illi dæmoniaci, de quibus in probatione antecedentis, fuerint vexati morbis à dæmonibus immiſſis: an verò tantum cruciati motu locali, incertum eſt; quibuſdam negatibus, quibuſdam affirmantibus.

Ad ſextum argum. negatur antecedens. Verba enim quæcunq; à Mago prolata, aer verberatus ſunt, & naturaliter ſupra ſpiritus nullam efficacitatē habent: fingunt dæmones ſe à Magis cogi, quibus obtemperant, vt plures capiant, & captos in errore detineant. Tota vis Magorū erga dæmones ex fœdere cum eis inito pender, ac proinde ſi Magus pactum habeat cum dæmone ſuperiori, non poteſt vim facere (quæcunq; verba proferat) huic dæmoni ſibi deuoto, poteſt tamen per ipſum dæmonem ſuperiorem, ſibi ex pacto adiuuantē, inferiorem cogere ad aliquid faciendum, vel omittendum, vt narrat Auguſt. 10. de ciuitate Dei, cap. 9. Sed hoc nō eſt dæmonem aliquem cogi verbis Magorum, ſed ab alio dæmone fortiori. Quare Maga illa Theſſalica vanè ſe iactabat de imperio ſupra dæmones, quin imò minabatur Lunæ, & Dijs inferis, tanquam ſamulis, apud Lucanum lib. 6.

Miratur Erichtho

*Has fatis licuiſſe moras, iratq; morti
Verberat in motum viuo ſerpente cadauer,
Perq; cauas terra, quas egit carmine rimas,
Manibus illatras, regnique ſilentia rumpit.
Tiſphone, vocisq; mea ſecura Megera,*

Non

16

Auguſt.

Lucanus.

Non agitis sauis Erebi per inane flagellis,
Infelicem animam iam vos ego nomine
vero

Eliciam stygiasq; canes in luce superna
Destituam: per busta sequar: per funera ca-
stos

Expellam tamulis, abigam vos omnibus vr-
nis,

Teq; Deis, ad quos alio procedere vultu
Ficta soles, Hec ate pallenti tabida forma
Ostendam faciemq; Erebi mutare vetabo.
Eloquar immenso ter: a sub pondere, qua te
Contineant Ennea dapes, quo foedere castu
Regem noctis amos: qua te contagia passam
Nolueris reuocare: Ceres tibi pessime mundi
Arbiter immittam, ruptis Tutana cauernis,
Et subito feriere dis.

Iamblicus

27

Et Iamblicus in mysterijs scribit,
narrare Porphyriu, Sacerdotes, id est
Magos, consueuisse violentis qui-
buldam minis aduersus superos (de-
mones intelligit) vti: veluti: Nisi vos
ita feceritis, vel contra si feceritis aliquid: cae-
los confringam vel occulta Isidis, id est Pro-
serpine patefaciam, vel arcanum in abyssu
conditum diuulgabo, aut sistam barim, id
est nauim quandam apud Aegyptios
sacram: Aut membra Osiridis Typhoni
dispergam. Videte quousque processerit
in sana iactantia Magorum, &
demonum ingens fallacia, vt se si-
mulent his verbis cogi, his minis ter-
reti, quas homunciones vix audire
ferrent, & tamen superbissimi spiri-
tus libenter auscultant, & fingunt se
pavidos obedere, vt miseros homi-
nes in errore detineant. Sed his reli-
ctis ad grauiora & veriora nos sep-
timum & octauum argumentum in-
ueniant.

Septimum argumentum, quibusdam
nullum negotium faceffit: quia exi-
stimarunt librum Tobie non esse de
canone sacrarum Scripturarum: sed
iam post Tridentinam Synodum,
quae definiuit, & annumerauit eum
librum ceteris irrefragabilis autori-
tatis codicibus sacris, responsio hae
non est admittenda.

Alij aiunt summum cordis piscis,
non fugasse daemone, sed Raphael
lem Angelum, vt dicitur cap. 8. Tunc
Raphael Angelus apprehendit daemone,
& religauit illud in deserto superioris AE-
gypti. Sed ideo dixisse fumum extri-
care, id est fugare daemone, (cum ta-
men ipse erat fugaturus) vt sic hoc
dicto, & subsequenti facto, occulta-
retur esse Angelum. Sed isti vix ex-
cusant Angelum ab edocta supersti-
tione & mendacio: quia non sal-
uatur veritas asserti Angelici, videli-
cet fumus cordis, aut iecoris extri-
cat omne genus daemoniorum.

Nec satisfacit Abulensis super
caput 16. i. Regum, dicens sensum esse
daemones esse fugandos, quando fu-
mus excitatus esset, fugandos quide,
non a fumo, sed ab Angelo. Nimis
violenta expositio videtur: quia ex-
presse ait Angelus, fumum ipsum fu-
gare daemone omnia, id est habere
virtutem ad id efficiendum. Si autem
tempus notaretur, de vno tantum
daemone loqueretur Angelus: item
fel non tantum fuit signum tempo-
ris, quo visus Tobie restitueretur:
ergo neque cor, & hepar temporis,
quo erat recessurus daemone.

Alij

18

Alij dicunt, fumo illius piscis fugari dæmonia non vt instrumento, sed sicut figuo; ad eā modum quo Crux fugat dæmones vt signum Christi: piscem autem illum figuram esse Christi multi Sanctorum affirmant.

August. August. serm. 4. de sanctis Petro, & Paulo. Est enim Christus piscis ille, qui ad Tobiam ascendit de flumine viuis: cuius iecore per passionem affato fugatus est diabolus, & per amaritudinem fellis afflatus est

Optatus. cæcus, & illuminatus est mundus. Et Optatus lib. 3. aduersus Parmen. idem ferè ait, & D. Prosper de prædict.

Prosper. p. 2. cap. 39. vbi post multa ait: Satiat ex se ipso in litore Christus discipulos, & toti offerens se mundo: nam verbum Græcum Latine piscem sacris litteris maiores nostri hoc interpretati sunt, ex Sibyllinis versibus colligentes, quod est Iesus Christus filius Dei saluator, piscis in sua passione decoctus, cuius ex interioribus remediis, quotidie illuminamur, & pascimur. Non displicet expositio, quæ est etiam Lyrani Tobia 6. dicentis fumum iecoris illius piscis non fugasse dæmonem, nisi figuratiter.

Existimo autem illum fumum re vera fugasse dæmonium (aliàs quomodo stabit dictum Angeli) non per aliquam vim naturalem, quæ in esset fumo illi: sed quia Angelus Raphael, qui vt causa principalis fugauit, eo fumo vsus est vt instrumento illius fugæ faciendæ, eleuans illum, vt posset in effectum; in quem non poterat nisi eleuaretur. Nec mirum: nam faber lignarius eleuat ferram, vt ea faciat cathedram,

quam serra non posset efficere, nisi eleuaretur: & multo magis habet locum hæc eleuatio, quando substantiæ separatæ assumunt vt instrumenta admirabiles effectus producendos, res naturales: vt egregie D. Thom. 3. contra gentes cap. 103. & alibi sepe.

Quare autem fumo illius piscis vsus est Raphael, vt instrumento? Quia figura erat Christi Domini in passione quasi exenterati, ac decocti, vt præfati Sancti docuerunt. Hæc sententia non est aliena à mente multorum doctissimorum, inter quos Guilielmus Parisiensis lib. de vniuerso, Dionysius Carthusianus hoc testimonio Tobia, Hieronymus Mengus in flagello dæm. docum. 3. An verò iocur illud habuerit aliquam virtutem naturalem inducendi quasdam dispositiones ingratas dæmonibus: dicendum erit, sicut de concentu Dauidicæ citharæ, de quo statim.

In octauo argumento celebris se offert, & à viris doctis agitata dubitatio, de efficacia cōcentus Dauidicæ citharæ in propulsando dæmonio à Saule, quem à dæmone arreptum fuisse docent viri graues. Iosephus lib. 6. anriquit. cap. 10. Athanas. homil. de semente, Chrystost. Eucherius, Tertulianus, lib. de fuga in persequit. cap. 3. Theodoretus, q. 38. 39. 54. Gregorius, Abulensis, Lyranus in libros Regum, & Franciscus Vallesius cap. 30. de sacra Philosophia. Alij occupatū morbo melancholico, non à dæmone obsessum aiunt, inter quos Caictanus.

D. Thom.

19

Sed Caictan.

Sed esto à dæmone fuerit arreptus, an melodia musices fuerit à dæmonio liberatus dubitatur: nam esse liberatum ait sacer textus, *Recedebat* (inquit) *Spiritus malus ab eo.*

20

Extremas in hac dubitatione reperio sententias è regione oppositas, & vnam medianam. *Prima extrema est.* Solam harmoniã, Dauide pulsante cytharam, vim habere naturalem ad pellenda dæmonia, & de facto pepulit à Saule spiritum malignum. Hæc sententia duplici pergit via: nã quidam aiunt eã vim inesse musicis concëtibz, quibus quidam dæmones delectantur, alij verò fugantur. Iste dicendi modus idolatrarum est, multa iactantes vana de propensione dæmonum in harmoniam. Vnde natæ sunt Magorum nuge, Saturno lugubrem cantum, cæteris planetis hilarem ac lætum offerendum. Hæc positio facile refutatur ex dictis in secunda assertione. Alij alia pergunt via minus improbabili: dæmonem indirectè fugatū esse à Saule per Davidis concëtum musicum: eo quòd ingressus, mansio, ac vexatio actiua dæmonis, pendeat à dispositione passiuâ existente in Rege arreptio: & hac sublata per harmoniam Davidicam subinde cogebatur dæmon, vt fugam caperet. Hac via *Burgens.* procedit Paulus Burgensis, & alij citati: sed horum sententia iam refutata est his, quæ diximus circa assertionem quartam, & solutionem ad quintum argumentum.

21

Altera sententia extrema asserit, Da-

uide pulsante cytharam, duos effectus subsequi: vnus, quod leuius ferret dæmonis obsidëtis vexationem: alter quod fugabatur dæmon. Et nullus horum fiebat, neque poterat virtute naturali harmoniæ musicæ: sed ambo effectus tribuendi sunt sanctitati Davidis, qui cytharã pulsando, canebat laudes Dei, & Psalmos compositos pro salute Saulis. Hæc sententia multum conformis est dictis Sanctorum. Athanas. homilia de semente, sic ait: *Cùm torqueretur Saul ab immundo spiritu, non defuit, qui indicaret ei Davidis solertiam. Accersitus, quoties inuadebat Regē spiritus immundus, David cytharam pulsabat, hymnos Domino cantans: suffocantem demonem propulabat. O magnam Psalmorum virtutem spiritus immundus suffocans alium, ipse inuisibiliter suffocatur, & respirabat Saul.* Chrysostom. *Pulcher Psalmi concentus est, acutissimum telum aduersus dæmones: nec enim cerui ita tela fugiunt, vt Psalmos David dæmones. Sumpsit David cytharam, & pulsauit, & à Saule recessit malus spiritus, & recedens demon cecidit, vt ceruus sagitta percussus, & in iacore sauciatus. Pulchra est David cythara, est enim anima consolatio: pulchra est lyra pastoris; mentis enim nostra nervos confirmat ad virtutem, &c.*

Athanas.

Chrysost.

22

Tertia sententia media asserit duo. Primum est virtute naturali melodiæ potuisse fieri, vt, aliquis leuius cruciatum ferat, aut dolor totaliter absorbeat. Et ita de facto accidisse Sauli: nam Dauide pulsante cytharam, ac canëte, Rege musicæ suauissimæ

uissimæ concentibus recreato, ac delinito: leuius ferebat dæmoniacos cruciatus, aut forte dolor totaliter auferebatur. *Secundum* est virtute melodiæ naturali nequaquam poterat dæmon cogi, vt à Saule discederet: discessit autè virtute supernaturali.

Hanc sententiam censeo veriorè; eam tenet Lyranus, & Abulens. *super locum* 1. Reg. Estq; ferè cõmunis Theologi nostri temporis. *Secundũ* dictũ iam probatum est assertione secũda, & quarta. *Primum* verò probatur, posse fieri dupliciter. *Vno modo* quia vt creditur Saul vexabatur à dæmone mediãte affectione, & dispositione humorum atrabile in fectõrũ: hos autem sedari, ac valdè alleuiari per melodiam, ac musicos concentus, medici periti asserunt. *Secundo modo*: quia concentus suaues, imò & perceptio cuiuscunq; valdè delectabilis, distrahẽdo attentionem, facit res mæstas vel non percipi, aut parum: & sine perceptione rei nociuæ non sentitur dolor, aut cruciatus, & cum perceptione parua, parum sentitur. Ac proinde non mirum si Rex concentu, & harmonia Dauidis musicæ delinitus, & occupatus, non sentiret cruciatus dæmoniacos, vel leuius.

Secus dicendum est de dæmonis discessu; quem nõ fieri virtute naturali harmoniæ musicæ, aut cuiusuis rei corporalis, iã probauimus. Nullã tamen video dissonãtiam veritati, si quis dicat Rege cõcentu musicæ delinito nõ exiguè sedabantur humores, quibus agitabatur, & propterea

vexationi dæmones minus apti reddebantur. Et idè spiritus ille nequam tum temporis recedebat, non quòd musica cogerebatur, aut offenderetur, sed quòd agrè ferret hanc sui domiciliij sibi quasi turbari possessionem per huiusmodi temperiẽ meliorem. Sed certius cẽseo virtute supernaturali coactum recessisse: vel propter Dauidis canentis Psalmos sanctitatem: vt videntur dicere Sancti citati: vel pulsu cýtharæ, virtute, ac meritò Crucis Christi, cuius figura fuit illa cýthara: ac proinde eius sonum exhorrescens dæmõ recessit: sicut supra diximus de effigie Christi Crucis. Sic opinatur Felis in 2. distinct. Felis. 8. & multo ante illum Prosper Aquinaticus 2. part. promiss. & predict. cap. Prosper. 25. Rabbanus, Eucherus his verbis Rabban. Eucher. super istum locum ex 1. Regum: Dauid in cýthara sua malignum spiritum cõpescuit: non quod tanta vis esset in cýthara; sed in figura Crucis Christi, qua de ligno, & cordarum extensione gerebatur: qua iam tunc dæmones effugabat. Vel terciò, quia Deus illa cýthara utebatur, vt instrumento ad dæmonem illum fugandum: eò quòd erat figura Christi in Cruce extensi.

Ex his patet, quid sit dicendum ad octauum argumentum. Illud verò, quod adducitur de cantu tibie Simeonis Abbatis, nescio quam sit authenticum: fortasse ob sanctitatẽ viri; vel quia id ad similitudinem Dauidis cýtharizantis factũ est, dæmon pulsat' est. Ad id verò quod Boetius adducit de Philosopho expellente

Q. 2. dæmo-

Lyran.
Abulens.

thana.

chrysol.

70

23

dæmonem per harmoniam citharæ: forte dæmon ingratum habuit hospitium eius obsessi; cuius humores sedati sunt per concertum musicum: & idè spontè recessit.

ADNOTATIO.

Absolutis his, quæ spectant ad potestatem mirificam quæ Christus Ecclesie suæ dereliquit ad dæmones abigendos: superest, ut in secundo membro tradamus praxim seruandam ab exorcistis in usu huius potestatis. Nec tamen obliuiscemur methodi scholasticæ admiscentes aliquot quæstiones: ut sciant exorcistæ rationem reddere eorum, quæ ab ipsis geruntur.

Ea malorum colluuiæ, quàm superius disputat. 10. & 11. diximus hominibus posse inferri, continentur, ac ferè epilgantur in quatuor generibus malorum: circa quæ præcipuè propulsanda exorcistarum labor, ac cura insumitur. Primum & omnium terribilissimè est obsessio, quæ fit à dæmonibus inhabitantibus humana corpora; & multis, ac varijs malis afficientibus miseros arreptitios. Secundum, persecutio illata, non à dæmone obsidente, sed forinsecus existente, & homines affligente. Tertium, infestatio domorum, ac aliorum locorum terroribus, apparitionibus terribilibus, & similibus: quæ efficiunt aliquam habitationem, sine loca inhabitabilia, ac tremenda. Quartum. Clades, aut damna illata à dæmonibus in fortunæ bonis, non per

se ipsos immediatè, sed per res aliquas sensibiles: puta per animalia fera, per turbines, grandines, ventos vehementes, depopulantes segetes, aut arbutta, diruètes domos, &c. Erga hæc malorum genera propulsanda per adiurationem præcipuè insudant exorcistæ. Quare de his speciatim dicendum est, & primò de obsessis sit

DISPUTATIO XVIII.

Qui sint homines isti, qui à dæmonibus obsessi dicuntur, siue demoniaci, aut energumeni, id est intus vexati

ET viderur, non reperiri tales homines, in quorum corpora dæmon intrauerit. Primò ex Glossa circa illud Habacuc secundo: *Dominus in templo sancto suo*, dicente dæmones simulacris exterius præsidere possunt: non autem interius adesse: ergo multo minus poterunt intrare corpora humana.

Secundò. Anima rationalis est tota in toto corpore, & in qualibet corporis parte: ergo in nulla potest inhabitare dæmonium: tum, quia duo spiritus creati nequeant esse in eodè loco, sicut neque duo corpora: tum etiam, quia esset confusio operationum à diuersis illis emanantium, quæ nullatenus est admittenda.

Tertio. Non ob aliud dæmones dicuntur esse intra corpora hominum, nisi quia ibidem operantur: v. g. cruciando, torquendo, &c. sed ex hoc non inferitur esse intra hominum corpora